

БУГУ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫҢЫҢАР!

1925 чылда
үндүрүлгөн

ШЫН

1961 ч.
ОКТАБРЬ
17
ВТОРНИК

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Өртөө 2 көп.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1961 чылдың октябрь 14-те Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленуму болган.

Пленум дараазында айтырылганы чугаалашкан:
1. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинге СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң дугайы.

2. СЭКП-ниң Программаның төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайы.

3. СЭКП-ниң Уставының төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайы.

СЭКП ТК-ның Пленуму чугаалажып көргөн айтырылганы талазы-биле эштер Н. С. Хрущевтуң болгаш Ф. Р. Козловтуң илеткелдерин дыңнаан.

Пленум чогуур доктаалдарны хүлээп алган. Ук доктаалдарны моон адаанда парлаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинге СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң дугайында

СЭКП ТК-ның Пленумунуң 1961 чылдың октябрь 14-те доктаалы (ЧАҢҒЫС ҮН-БИЛЕ ХҮЛЭЭП АЛГАН)

Пленумга көөрү-биле кирип келген, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинге СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң бадылаар.

СЭКП-ниң Программаның төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайында

СЭКП Төп Комитединиң Пленумунуң 1961 чылдың октябрь 14-те доктаалы (ЧАҢҒЫС ҮН-БИЛЕ ХҮЛЭЭП АЛГАН)

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Программаның төлевилелин бүгү партияга болгаш бүгү улуска чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайында эш Н. С. Хрущевтуң илеткелин дыңнааш, СЭКП ТК-ның Пленумунуң күзөл ханышыкыны-биле демдеглээри болза, чугаалажып көөрүнге партияның 9 миллион ажыг кижигүннери болгаш кандидаттары, 82 миллион ажыг ажылчы чоннар киришкен, Программаның төлевилелин бүгү партияга организацияларының хуралдарына, районнарның, округтарның, хоорайларның, областтарның болгаш крайларның конференцияларына, эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, бүдүрүлгелериниң, колхозтарның, албан черлериниң, шериг кезектериниң, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларының хөй санныг хуралдарына чаңгыс эп-сеткил-биле чүлдүгүнүп көргөн. Мынчангаш СЭКП-ниң чаа Программаның төлевилели бүгү партияның, бүгү совет улустун бүрүн, изиг деткимчезин алган.

Программаның төлевилелин чугаалажып көргөн чорук партияга болгаш улуска көстүп көрбөөн чогаадыкчы идепкейжи чорукту болдурган, оларның сырый болгаш бузулбас чаңгыс эвин, ССРЭ-ге коммунизмни тургузарының Программаның амьдыралга боттандырынага чайгылыш чок күзөл-соруктуун көргүскен. Чугаалажып көрүүшкүн чоруп турда Программаның төлевилелинге коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвестериниң кириген хөй санныг саналдары коммунистиг тургузуушкунуң чедишкенин көвүдөдир дугайында чаагай сеткилдин сагыш салышыкыны-биле синниккен.

Программаның төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдерин көргөш, ТК-ның Пленумунуң доктаадыры болза:

1. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Программаның төлевилелин кириген немелделер болгаш өскерилгелер-биле кады бадылаар.
2. СЭКП-ниң Программаның төлевилелин партияның XXII съездизинге чугаалажып көөрү-биле кириер.

СЭКП-ниң Уставының төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайында

СЭКП Төп Комитединиң Пленумунуң 1961 чылдың октябрь 14-те доктаалы (ЧАҢҒЫС ҮН-БИЛЕ ХҮЛЭЭП АЛГАН)

СЭКП-ниң Уставының төлевилелин чугаалажып көргениниң түңнелдериниң дугайында эш Ф. Р. Козловтуң илеткелин дыңнааш, СЭКП ТК-ның Пленумунуң доктаадыры болза:

1. СЭКП-ниң Уставының төлевилелин кириген өскерилгелер-биле болгаш немелделер-биле кады бадылаар.
2. СЭКП-ниң Уставының төлевилелин партияның XXII съездизинге чугаалажып көөрү-биле кириер.

Р. Илларионовтуң чурал чурдуу.

ТӨРЭЭН ПАРТИЯВЫСКА

Мал ажылынга кол чем болур кукурузаның бедик дүжүдү дөш демиселге бистин совхозка бо чыл-биле 4 чыл дургузунда киржип турар мен. Эрткен чылын тараан кукурузаның гектар бүрүзүндө 466 центнер ногаан массаны алган мен.

Бо чылын кукурузаны 316 гектар черге агрохемиктиң негеделери буруну-биле барымдаалап тургаш, эжим Владимир Цыгушев-биле кады тарып оутурган бис. Оон чайгы ажаалдазын ей-шаанда чорутканымыстан ногаан массаны хөй болганы бисти өрткөн. 316 га черниң гектар бүрүзүндө 500 центнери, а оон иштинде өске участка тараан

140 га кукурузаның гектар бүрүзүндө 730 центнер ногаан массаны өстүрүп алган бис.

Хөвү ажылының № 5 бригаданың өске механизаторларын бистин өстүргөн кукурузаның кезериче киргеш, а бистерин бригаданың тараа культураарын ажаап алдырыпче киргеш. Тараа бешалдынга өске комбайнерлерден арай озадап кирген болганымыста, баштайгы улаада ийиле 600-600 га черлерин тараанын кестер деп хулаалганы алган турган бис.

Тываның тараажыларының тараа дөш шиптирлэг демиселдинге хей-аът кирген дыка хөй механизаторлар бо күзүн бедиктен ху-

лаалгелери ап турарына бүрүн каттыжып, ол баштайгы хулаалгависти өзе өөрүп, ийиле 2000 гектарны кестер деп шиптирлээн бис.

Тараа дөш демиселге бодуругун күжүвүстү харамнамай ажаалдаш, октябрь 10-га чедир ийиле 2600 га азы кижиле бүрүзү 1300-1300 га черни тараанын кестирген бис. Оон соонда ажаалан тараанын анаа база не-мешир.

Күш-ажылчы бо чедишкенин Төрөөн чуртка, Коммунистиг партияга, оон төөгүтүп XXII съездизинге бараалгаттымыс.

П. ПИНАЛО,
«Межегей» совхозунуң комбайнери.

КООПЕРАСЧЫЛАРНЫҢ БЕЛЭЭ

«Сүт-Хөл» совхозта ажылчын кооперацияны коллектив чоннуң мурнуна бараан болур хулаалганы ак-сеткилдин күөсөдөп турар. Съездинге уткуштур кал-барган чарыштын түңнелинде коллектив тос айларда бараан саарылганын 116,2 хуу, ишти-ниң чөмөниге черлериниң пла-

нын 170 хуу күөсеткен.

Чыл онаалдынга хамаарыштыр көргүзсөргө: бараан саарылганы 83 хуу, ишти-ниң чөмө-ниге черлериниң планы 96 хуу күөсеттинген. Эрткен чылды бо үезинге дензэрге 21 муң рубль хөй бараанын чоңга саткан.

Сүт-Акмалда магазин өргөлдөкчү коммунист Даржаа чылда саарылга планын съездинин ажиттынар хүнүнге уткуштур ажып күөсеткен. Автолавка садыжымын Майдыр-оол, Кызыл-Тайгада магазин өргөлдөкчү Нордуу-Бавуу чыл планын күөседир четкенер.

ЧАРЫШТЫҢ МУРНУНДА

ЧАДААНА. (Телефон-биле) Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунуң Арыг-Бажы сүт-бараан фермазының саанчылары бо хүнүрге че-

дир ишти-биле 104 тонна 182 кг сүтү сатканнар. Бо дээрге, эрткен чылды бо үезинге бодаарга 10 тонна хөй көртүзүп-дүр.

Саанчы Шура Кужугет электр-лиг саалда-биле 15 вкесте 19232 кг сүтү саап, чарыштын бирги черинде чоруп турар.

Совет индустрияның өзүлдези

ССРЭ-НИҢ УЛЕТПУРУ 1961
ЧЫЛДЫҢ III КВАРТАЛЫНДА
БОЛГАШ ТОС АЙЛАРЫНДА

МОСКВА. (СЭТА). СЭКП-ниң XXII съездизинге төлөтүп ужуражыр дөш бүгү улустун социалистиг чарышынга киришпишкан, улөтүр ажылдакчылары 1961 чылдын үшкү кварталында болгаш тос айларында улөтүр продукцияны бүдүрер талазы-биле планын ажып күөсеткенер.

Бо чылым тос айларында улөтүр бүдүрүлгелериниң кечээдө өрткөн чылым ол-ла үезинге дензэрге 8,8 хуу, оон иштинде үшкү кварталда—9,4 хуу көзүлгөн. Ишти-ниң продукцияны, оон иштинде улөтүр продукцияны оон чутула хевирлерин бүдүрер талазы-биле тос айларын планын бүгү эвилелдешкен республикалар ажып күөсеткилдегенер.

Улөтүр продукцияны оон чутула хевирлерин бо чылым бүдүргөн дугайында санын ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чавында Төп статистика өргөлдөкчү дымнамында айтып турар. 37,7 миллион тонна шойну, 52,5 миллион тонна каңни, 40,8 миллион тонна прокаты бүдүргөн, 87,8 миллион тонна демир руданы, 122 миллион тонна нефтини, 42,8 миллион куб. метр газды, 384 миллион тонна хөмүрдөштү тыпкан. 209 миллион киловатт-шах электрэнергияны ажылдап үндүргөн, демир кестирер 122 муң кезек станоктарын, 11,5 муң экскаваторларын, 3,6 миллион дөрбөлчүн метр хөвөн-саазын пестерин, дүктөн кылган 341 миллион дөрбөлчүн метр пестерин, хевирлер кылган 367 миллион дөрбөлчүн метр пестерин, 514 дөрбөлчүн метр тоо-гу пестерин бүдүрүп үндүргөн.

Чоннуң чутула херегалыни дараанында барааннары: 329 миллион рубльдин дааранылга кылгаларын, 3,2 миллион кезек радиоприемниктерин болгаш радиоларын, 1432 муң кезек телевизорларын, 503 муң соодукчуларын, 2,4 миллион тонна аътты, 649 муң тонна мал саржаан, 4,2 миллион банка консерваларын бүдүргөн.

Аар улөтүрүндө продукцияны болгаш чоннуң херегалы барааннарын өрткөн чылдааныга бодаарга бо чылым ыракта хөйүн бүдүрүп үндүргөн. Оон-биле чергелештир, улөтүр продукцияны чамдык хевирлерин бүдүрер планнарын чамдык улус ажып-агый чөвүлелери болгаш бүдүрүлгелер чедир күөсеткенер.

1961 чылдын тос айларында дургузунда улус ажып-агыйында ийи миллион хире чогаалдычы болган чарыкчы савааларын илеткелдиң ажылга чоруп бир миллиард 200 миллион рубльдин камнаалызын берген. Продукцияны бо-үезин чигендер план эрткен тос айларда чедишкенини күөсеткилей. Улөтүрде күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү бедир планын ажып күөсеткен.

Октябрьның социалистик Улуг революциясының 44 чыл оюнга СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Октябрьның социалистик Улуг революциясының 44 чыл ою делгерезин!

2. Кижин төрөлгөтөнүн төөгүзүңгө чаа үе-чаданы — капитализмниң буурап дүжөрүнүн болгаш коммунизмниң тургузууларынын үе-чадасын ажиткан Улуг Октябрьга алдар!

3. Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын XXII съездин — коммунисттик ниитилелдин тургузучуларынын съездин делгерезин!

4. Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Бүгү күжүңерни бистин чуртка коммунисттик ниитилелди тургузууларынын өндүр улуг программанын боттандырыңар беринер! Коммунизмниң тилегезинче, бурунгаар!

5. Октябрьның социалистик Улуг революциясынын тилегелги тугу, бүгү делегейниң амылчы чоннарынын идея талазы-биле күчүлүг чөпсө — марксизм-ленинизм делгерезин!

6. Бүгү чурттарнын пролетарийлери, каттыжыңар!

7. Бүгү чурттарнын амылчы ангызынын болгаш амылчы чоннарынын дайынчы авангарды — акы-думма коммунисттик болгаш амылчы партияларга чалбыштыр байр!

Бүгү делегейниң коммунисттеринин улуг армиязынын бузулбас чангыс эви болгаш сырый каттыжышынын делгерезин!

8. Пролетаржы интернационализмниң тутун бедик тудуалар!

9. Тайбын, национал хамаарышпас чорук, демократия болгаш социализм дээш демиселге бүгү чурттарнын амылчы ангызынын болгаш амылчы чоннарынын хөдөлүшкүннеринин чангыс эви, дайынчы эп-сеткил каттыштырылганын быжыгып турзун!

10. Делегейниң улустары! Колониалдык кулданылган бужар-бак системанын бурун болгаш туюлунга чедир улустары дээш демисежип! Колония бүгү чурттарнын болгаш улустарын доп-дораан база чугаажокко хостаарын чедип алыңар!

11. Бүгү чурттарнын улустары! Силер — тайбын дээш демиселге шиптирлик күш силер! Серемчиледик болуңар, кижин төрөлгөтөнүн дайынчы чоннарынын империалисттик кысыкчыларын сойгалап илерединер! Чөпсөленишкенин бүгү-ниити болгаш бүгү дүжөрү дээш демисежипер!

12. Бүгү чурттарнын улустары! Барын Германия Европага дайын айымынын кол одаа болдурууна уду, немец өжөөнүңерин ракета-яроду-лук чөпсө-биле чөпсөзүңгеринге уду шиптирлик демисежипер! Германия-биле тайбынниң керээзин дүрген чарарын болгаш Барын Берлинни хостуг хоорай болдурууңар негесер!

13. Капиталисттик чурттарнын кара-байыннарында хилничкенин чыдар, боттарынын улустарынын хосталгалы болгаш аас-кежин дээш, тайбын, демократия база социализм дээш маадрылг демиселдерге изиг байр! Реакциядан качыгданнарга, капитала хоругдатырганнарга хосталга!

14. Делегейниң амылчы шимчээшкениниң кол күжү, социализмниң болгаш коммунизмниң орунуч бар чыдар хостуг, бүгү эргелик улустарнын күчүлүг дем каттыштырылганы — делегейниң социалисттик системасы делгерезин!

15. Социализмни тургузуп турар Кыдат Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет Эвилелиниң болгаш Кыдаттын улуг улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

16. Социализмни тургузуп турар Албаниянын Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш албани улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

17. Социализмни тургузуп турар Болгариянын Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш болгар улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

18. Социализмни тургузуп турар Венгр Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш венгр улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

19. Социализмни тургузуп турар, бодунун чуртун демократтыг Эзу-биле тайбын каттыштырары дээш демисежип турар Вьетнамнын Демократтыг Республикасынын амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш вьетнам улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

20. Социализмни тургузуп турар Герман Демократтыг Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш герман улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга быжыгып турзун!

Герман Демократтыг Республика делгерезин!

21. Социализмни тургузуп турар, бодунун чуртун демократтыг Эзу-биле тайбын каттыштырары дээш демисежип турар Көрей Улус-Демократтыг Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш көрей улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

22. Социализмни тургузуп турар Моол Арад Республикасынын амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш моол улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

23. Социализмни тургузуп турар Польша Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш польша улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

24. Социализмни тургузуп турар Румын Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш румын улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

25. Социализмни тургузуп турар Чехословак Социалисттик Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Совет болгаш чехословак улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

26. Югославиянын Федеративтик Улус Республиканың амылчы чоннарынга акы-думманың байры! Тайбын болгаш социализм дээш демиселдин эрге-ажыктарына совет база югослав улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

27. Улуг индий улуска изиг байр! Совет Эвилелиниң болгаш Индиянын улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

28. Улуг индонези улуска изиг байр! Совет Эвилелиниң болгаш Индонезиянын улустарынын ара-

зында найрал болгаш кады амылдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

29. Тайбын, нейтралитет болгаш бодунун чуртунун хамаарышпас чорук дээш демисежип турар лаос улуска изиг байр!

30. Тайбын болгаш боттарынын чурттарынын национал хамаарышпас чорук дээш быжыглары дээш демисежип турар Бирманын, Цейлонун, Камбоджанын улустарынга изиг байр!

31. Афган улуска изиг байр! Совет Эвилелиниң болгаш Афганистаннын аразында найралчы, чаагай кожа-хелбээ харылзаалары быжыгып база хөгжүп турзун!

32. Империалисттик чимченишкениңге уду, колониализмниң бүрүнү-биле улустары дээш, боттарынын чурттарынын хамаарышпас чорук болгаш бүрүн эргезин быжыглары дээш, национал экономиказын болгаш культураны хөгжүдери дээш демисежип турар араб чурттарнын улустарынга изиг байр!

33. Бодунун хосталгалы болгаш национал хамаарышпас чорук дээш маадрылг демисежип турар алжир улуска изиг байр!

34. Империализмниң кинчизин үе шапкан болгаш боттарынын хамаарышпас чорук болгаш бүрүн эргезин быжыглары дээш маадрылг демисежип турар хостуг африка күрүнелеринин улустарынга изиг байр!

35. Конго күрүнениң хамаарышпас чорук болгаш чангыс эви дээш, колониализмниң чимченишкениңерине уду демисежип турар конго улуска изиг байр!

36. Чаа амьдыралды тургузуп, бодунун хосталгалы болгаш хамаарышпас чорук маадрылгы-биле камгалап турар Кубанын маадрылгы улзунга изиг байр!

Совет Эвилелиниң болгаш Кубанын улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

37. Империализмге уду, боттарынын чурттарынын хамаарышпас чорук болгаш бүрүн эргезин быжыглары дээш, улустар аразында тайбын база кады амылдажылга дээш демисежип турар Латин Американын улустарынга изиг байр!

38. Бүгү делегейге быжык тайбынның эрге-ажыктарына дүүштүр Англиянын, Американын Каттышкан Штаттарынын, Франциянын болгаш Совет Эвилелиниң улустарынын найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

39. Германиянын Федеративтик Республикасынын милитаризмге болгаш фашизмниң катап төртүтүнерине уду демисежип турар амылчы чоннарынга база бүгү депшигелги күштеринге изиг байр! Совет болгаш герман улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга хөгжүп турзун!

40. Совет Эвилелиниң болгаш Италиянын улустарынын аразында найралдыг харылзаалары хөгжүп база быжыгып турзун!

41. Совет Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканын улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

42. Совет улустун болгаш Швециянын, Норвегиянын, Даниянын, Исландиянын улустарынын аразында найралдыг харылзаалары хөгжүп болгаш быжыгып турзун!

43. Совет Эвилелиниң болгаш Австриянын улустарынын аразында найрал болгаш кады амылдажылга делгерезин!

44. Бодунун девискээринде америк шериг баазаларына уду, чуртун хамаарышпас болгаш демократтыг хөгжүлдээ дээш, кожа турары бүгү-ле күрүнелер-биле тайбын болгаш найрал дээш демисежип турар япон улуска изиг байр!

45. Совет Эвилелиниң тайбынга ынакшылдыг ленинчи даштыкы политиказы — янзы-бүрү ниитилел тургузулгү күрүнелеринин тайбын кожа-хелбээ догунаарынын, тайбынны болгаш улустарынын аймыл чок чорукун быжыгларынын, оларнын хосталгалы болгаш улустарынын аймыл чок чорукун быжыгларынын, оларнын хосталгалы болгаш хамаарышпас чорукун хүндүлөп көөрүнүң, калбак экономикакт болгаш культурулг харылзаалары хөгжүдеринын политиказы делгерезин!

46. Бистин Төрөөн чуртувустун тайбынның, күрүнэ эрге-ажыктарынын болгаш аймыл чок чорукун камгалаалында серемчилелди-биле туруп турар, тиелгелеринин алдары-биле бүргеттинген маадрылг Совет Чөпсөктүг Күштер делгерезин!

47. Совет дайынчылар! Дайынчы болгаш политикти белекелге чаа-чаа чедикшиңериниң чедип алыңар, амгы үениң техниказын болгаш чөпсөң чүткүлдүү-биле шингээдин алыңар, дайынчы сагыла-чурумну быжык-биле сагыңар, боттарынын дайынчы белең чоруунарын бүгү хемчеглер-биле бедидинер!

48. СССР-де коммунизм тургузушкунунун шиптирлик күжү — амылчы ангынын болгаш колхозчу тараачынарынын бузулбас эвилели делгереп база быжыгып турзун!

49. Бистин хөй националдыг социалистик күрүнелин күчүзүңү болгаш чектелишкениңинин үнденини — СССР-ниң улустарынын чангыс эви болгаш акы-думма найралы делгереп база быжыгып турзун!

50. Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Коммунизмни тургузуу — улустун бодунун, оюн күжүңү болгаш угаанынын херээ-дүр. Бүгү күштерни коммунизмниң материал-техниктиг баазанын тургузууңарга берээли!

51. Хоорайны болгаш көдөзүн амыл-ишчилери! Капитализм-биле тайбын экономиктиң чарышка чүткүлдүг ажыл-биле төгүлүг эн кыска хуусаада тилелгени чедип алыңар! Чонун кижин бүрүзүңгө онаашыр продукция бүдүр талазы-биле Американын Каттышкан Штаттарын чөпсө, эртээлиңер!

52. Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Чеди чыл планын долдуру болгаш ажык күүсөң дээш бүгү улустун социалистик чарыжын улам калбартыңар!

53. Коммунизм тургузучуларынын бирги одурларында чоруп турар коммунисттик күш-ажылдын коллективтеринге болгаш шалпычыларга, бүдүрүлгениң мурнакчыларына болгаш чартыкчыларына алдар! Эн дээрелерин дуржулганын бүгү амылчы чоннарын херээ болдураалыңар!

54. Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Бистин чуртун күчүзүңү улам ыңай өзериңиз болгаш чонун делегейде эн-не бедик амьдырал денеленин чедип алырынын үнденини — социалистик өңчүнү бүгү хемчеглер-биле быжыгалаңар!

55. Совет Эвилелиниң амылчы чоннары! Совет кижин бүрүзү бодунун күш-ажылы-биле коммунизмниң тилелгенин чоокшуладып турар! Коммунизм тургузучуларынын: амыл кылбас кижин чөпсө деп принципни чайгылыш чокка боттандырыңар дээш демисежипер!

56. Улетпүрүн, тудугун болгаш транспорттун амылчылары! Күш-ажылдын бүдүрүчүлүгүн чүткүлдүү-биле бедидинер! Комплексилиг механизацияны болгаш автоматчыдылганы боттандырыңар, эртемниң, техниканың болгаш мурнакчы дуржулганын чедикшиңерин бүдүрүлгеге улам дидими-биле непертердинер!

57. Улетпүрүн, көдээ амыл-агынын, тудугун болгаш транспорттун амылчылары! Капитал салышкыннарын эн-не таарымчалык болгаш камнагалык ажыглар! Акша-хөргилерин быдарамдырын болгаш төчөгөлэрин болдураңар! Курлавыр-журны ажылга кирер чугула тудугларга мөөңнер!

58. Амылчылар, инженерлер болгаш техниктер! Бүдүрүлгениң бүгү шынар көргүзүлгөрүн экижидери дээш, чиг-эттин, электроэнергиянын, металлдын болгаш одалганын камнагалы дээш, продукциянын бот-үнезин чигедир дээш демисежипер! Рационализаторларын болгаш чогадыкчыларын массалык шимчээшкенин калбартыңар!

59. Аар улустарын амылчылары! Чуртун техниктиг депшигезинин болгаш экономиктиг күчүшүдалынын, улустун чаагай байдалын бедидеринин болгаш бистин Төрөөн чуртувустун камгалап күчүзүн быжыгларынның үнденини — аар улустарын амылчы улам ыңай экижидери дээш демисежипер!

60. Совет металлурга болгаш дагжылар! Бүдүрүлгениң техниказын болгаш технологиянын сайзыраңгайжыдыңар! Бүдүрүлгө күчүлериң дөлузу-биле ажыглар! Рудалыг чаа черлерин дүрген шингээдинер! Улус амыл-агынын руданы, шойну, канны, прокаты, хооразалары, өнүг болгаш ховар металлдары хөйү берээлиңер!

61. Совет энергетиктер, электростанцияларын болгаш электротехниктеринин тудугулары болгаш электрчиликтери! Электриктиң — коммунисттик ниитилелдин экономиказынын үнденини! Электрэнергиянын бүдүрүшкүнүн мурнап турар темпелерин хандырыңар, энергосистемаларынын тудуунун болгаш ажылгалынын бот-үнезин чигединер!

62. Машина тудуунун болгаш прибор тудуунун амылчылары! Бедик бүдүрүчүлүг болгаш камнагалыг чаа машиналарын болгаш приборларын, комплексилиг механизациянын болгаш автоматчыдылганын чөпсөктеринин бүдүрүлгенин дүрген шингээдин алыңар! Улус амыл-агынын бүгү адырлары техника талазы-биле чаартыр чөпсөглээри дээш кызымаккай демисежипер!

63. Нефть болгаш газ улустарын амылчылары! Геология-шиңчилек болгаш өрүмчөшкүн амылчыларын, байдалыг чаа черлерин шингээдиң алдырың темпелерин бедидинер! Нефть амылчылар заводтарын күчүзүн өстүрүңер, нефть продуктуларынын шынарын бедидинер! Чуртка хөй нефтини болгаш газы берээлиңер!

64. Хөмүр даш улустарын амылчылары! Хөмүр даш тывжыжыңар комплексилиг механизациянын болгаш ажыктыг аргаларын калба-биле непертердиңер! Хөмүр даштын бот-үнезин чигединер, оюн шынарын экижидинер!

65. Химия улустарын амылчылары! Чаа күчүлериң ажылапга эн дүрген кириңер, шингээдиң алыңар! Химиктиг чиг-эттен эки шынардыг болгаш чик ертектик барааннарын хөйү берээли! Көдээ амыл-агыга минералдык химикидигелерин хөйү берээли!

66. Совет тудугчулар! Тудуг индустриязын хөгжүдүңер база сайзыраңгайжыдыңар! Чаа бүдүрүлгелерин, чуртталга бажынаарынын, школаарынын, эмнелгелерин болгаш уруңар албан черлеринин тудуунун темпелерин болгаш шынарын бедидээли! Эки шынардыг, чараш болгаш камнагалыг бажынаарны болгаш тудугларын тудуңар!

67. Тудуг материалдарынын улустарын амылчылары! Материалын, ажыктыг чаа тудуг материалдарынын, кылыңларын болгаш чып эптээр конструкцияларынын бүдүрүшкүнүн бүгү хемчег-биле көвүдөдиңер!

68. Ыяш, ыяш амылчылар кылыр болгаш саазын улустарын амылчылары! Чуртка бедик шынарыг тудуг ыяшын, эт-херекселди, целлюлозду болгаш саазынын хөйү берээли!

69. Чик улустарын амылчылары! Барааннарын бүдүрүшкүнүн көвүдөдиңер, ассортиментин калбартыңар! Чонга быжык болгаш чараш өстөрүн, хепти, идик аймаан, бажын херекселдерин хөйү берээли!

70. Аыш-чөм улустарын амылчылары! Аыш-чөм продуктуларынын бүдүрүшкүнүн бүгү хемчег-биле көвүдөдиңер, шынарын бедидинер, ассортиментин калбартыңар!

71. Балык улустарын амылчылары! Ажык далайларга, океаннарга болгаш иштиги суг хөөлбектерге балык тударын көвүдөдиңер! Балык продуктуларынын шынарын экижидинер!

72. Совет транспорттун амылчылары! Демир орук, далай, хөм, автомобиль болгаш агаар транспортун амгы үениң техниктиг чөпсөктери-биле сайзыраңгайжыдыңар, чөпсөглөңер! Чүьктерин чедиреринин хуусаларын кызырыңар! Пассажирлерин хандыраңар экижидинер!

73. Харылзаанын амылчылары! Харылзаанын чөпсөктерин хөгжүдүңер, сайзыраңгайжыдыңар! Почтанын, радионун, телевидениниң, телефонун, телеграфтын үзүктөл чок амылдарын чедип алыңар! Чонун хандырылганын экижидинер!

74. Көдөзүн амыл-ишчилери! Көдээ амыл-агынын улам ыңайгы көдүрүшкүнү — коммунизмни тургузууңарын чугула негедези. Төрөөн чуртка тарааны, этти, сүттү, саржаны, чуурганы, дүктү, хөвөнни, деннү, чигир сөкөлөзүн, картофельди, ногааларны, кат-чимисти, шайны болгаш өске-даа продуктулары хөйү берээли!

75. Эр, херээжен колхозчулар! Колхозчу тургузун арткы күштерин бүгү хемчег-биле ажылаңар, ниитинин амыл-агынын быжыгларын, колхозчу демократияны хөгжүдүңер!

Колхоз — тараачынарга коммунизмниң школазы!

76. Көдээ амыл-агынын амыл-ишчилери! Чер амылчынын болгаш мал амылчынын эртемге үндизелтинген системаларын, мурнакчы агротехниктиг болгаш зоотехниктиг чедикшиңерни дидими-биле непертердинер!

Бүгү колхозтарны бедик бүдүрүчүлүг болгаш бедик орулгалыг амыл-агылар болдураалы!

77. Колхозтарнын болгаш совхозтарнын амылчылары! Ниитинин мал амылын бүгү хемчег-биле хөгжүдүңер, маалын продуктулг чорун бедидинер! Быжык чөм суурун тургузуңар! Кукураанын, бобыларын, чигир сөкөлөзүн бедик дүжүттери дээш демисежипер!

78. Совхозтарнын эр, херээжен амылчылары, көдээ механизаторлар! Көдээ амыл-агыга комплексилиг механизацияны болгаш электриктиң калбаа-биле непертердинер! Чаа техниканы шингээдиң алыңар!

79. Совхозтарнын амылчылары! Чуртун бүгү совхозтарын үлгерлиг, бедик бараанның, орулгалыг бүдүрүлгелер болдураалы!

80. Кур черлерин амыл-ишчилери! Тараанын бедик болгаш туруштук дүжүттөрүн чедип алыңар! Ниитинин мал амылын болгаш куш амылын бүгү хемчег-биле хөгжүдүңер! Чер амылынын культураны бедидер дээш демисежипер!

81. Совет садынын болгаш ниитинин чөмөннелгезинин амылчылары! Чонун хандыраңарын бедик культураны дээш демисежипер, амылчы чоннарын өзүп турар хергелдерин эки өөренип көрүңер база бурун хандыраңар!

82. Совет албан черлеринин амылчылары! Күрүнэ аппаратынын амылчы улам ыңай экижипер чедип алыңар, массаларга организацы ажылды күштелдиңер! Бюрократизмниң дазылын дура тыртыңар, амылчы чоннарын негеделеринге болгаш хергелдеринге дыңнаңгыр болуңар!

83. Эртемниң болгаш дээди өөредилге черлеринин амылчылары! Эртемниң улам ыңайгы чөпсөктерин дээш, техниктиг депшигелге дээш демисежипер! Чаа ажыдышкыннарын болгаш шинчилелдерин бүдүрүлгеге дүрген непертердин чедип алыңар! Коммунизм үнеңгө төлептиг тускай эртемниңерни белекелер!

Мурнакчы совет эртемге алдар!

84. Күчүлүг космиктиг корабльдерге совет космонавтарын Чөр бөмбүрээң долдандыр тиелгелге ужудушкуннарын төөгүдө бир-ле дугаарында хандыраңар совет эртемденерге, конструкторларга, инженерлерге, техниктерге болгаш амылчыларга алдар!

Маадрылгы совет космонавтарга алдар!

85. Литератураны болгаш уран чүүлдүн амылчылары! Совет кижинин маадрылгы амыл-херектеринин өндүр чаагай болгаш чарачын боттарынын чогаалдарынага чайынандыр көргүзүңер! Чогаалдарнын бедик идеязы болгаш уран мергежили дээш, улустун амьдыралы-биле, коммунисттик тургузушкунун сорулгалары-биле литератураны болгаш уран чүүлдүн сырый чарылаб харылзааны дээш демисежипер!

86. Парладалы, радионун болгаш телевиденини, ном үндүр черлерин болгаш культураны чырыдышкын албан черлеринин амылчылары! Улам тиел турар коммунисттик идеяларын, мурнакчы дуржулганын, эртемни болгаш техниканын чедикшиңеринин, кижин төрөлгөтөнүн мөөңөп алган угаан-бодал байкалгынын массаларга могаг-шыла чок пропагандыстери болгаш непертердиңер хөйү болуңар!

87. Улус чырыдышкыннынын амылчылары! Уруңарын өөредиринин шынарын бедидинер, школаң амьдырал-биле, бүдүрүлгө биле сырый харылзааны дээш демисежипер! Өзүп олар салгакчыларын күш-ажыла ынак болурунун, коллективизмин, Төрөөн чуртка, коммунизмни херээңге бердинеринин Эзузунга кижизидинер!

88. Медицина амылчылары! Улустун кадык камгаладын экижидинер, хөгжүдүңер, эмнелге болгаш санитар албан черлеринин амылына культураны бедидинер! Медицина эртемниң чаа чедикшиңеринин практикага непертердинер!

89. Бистин чуртувуста эрге-чагырганын Эзууг улусчу органны — амылчы чоннар депутаттарынын Советтери делгерезин!

Совет социалистик демократия хөгжүп болгаш быжыгып турзун!

90. Совет профэвилелдер! Коммунизмни тургузар дээш демиселге амылчы ангынын болгаш интеллигенцияны идепкейлиг бүгү хемчег-биле хөгжүдүңер! Массаларын коммунисттик медерелди бедидер дугайында, амылчыларнын болгаш албан-хаакчыларнын чаагай байдалынын болгаш культурулг денелениң улам ыңайгы көдүрүшкүнүн дугайында могаг-шыла чок сагыш салыңар!

Коммунизмниң школазы — совет профэвилелдери делгерезин!

91. Коммунисттик ниитилелдин идепкейлиг тургузучулары — совет херээженер делгерезин!

92. Коммунисттик партиянын шынын дузалакчызы болгаш курлавыры, коммунизмниң анык тургузучуларынын мурнакчы отряды — ленинчи комсомол делгерезин!

93. Анык оолдар болгаш кыстар! Коммунисттик Эзу-биле амылча база чурттал өөрениңер! Бедик моральдыг шынарынын боттарынага чачыктырыңар! Революстуг чачылдарынның шынын уламчылкчылар, бистин Төрөөн чуртувусту камгалаарына кезээде белең, коммунизмниң медерелди тургузучулары болуңар!

Адалдыг совет аныктар делгерезин!

94. Пионерлер болгаш школачылар! Билиглерин чүткүлдүг шингээдиң алыңар, күш-ажыла ынак болуңар, ону хүндүлөңер! Ленинни херээ дээш, коммунизм дээш идепкейлиг демиселчилер болуруңа белекелеринер!

95. Коммунистер болгаш комсомолчулар! СССР-ге коммунизмни тургузуу дээш бүгү улустун демиселениң мурнуку одуруунга туржуңар!

96. Ленинчи идеяларын тилелгези дээш улуг демиселчи, коммунизмниң шыларангай тургузучузу — совет улуска алдар!

97. Социалисттик тургузунун күштеринин болгаш тилелтирбесинин үнер дөү, коммунизм тургузушкунуңа чаа-чаа чедикшиңеринин үнденини — партиянын болгаш улустун бузулбас чангыс аай сырый каттыжышкынын делгереп база быжыгып турзун!

98. Бистин чуртувустун улустарынын найралынын быжык баганазы, тайбынның, демократиянын болгаш социализмниң тилелтирбес чөленгичи — Совет Социалистик Республикаларнын Эвилели делгерезин!

99. Бистин төрөөн Совет казаавыс делгерезин!

100. Улустун шылаттыңар авангарды, коммунизмни тургузуу дээш демиселге совет ниитилелдиң удурткучу болгаш башкарыкчы күжү — Ленинни тургусканын, Совет Эвилелинин аддарлыг Коммунисттик партиязы делгерезин!

101. Чер кырынга бүгү улустарга Тайбынын, Күш-ажылды, Хосталганы, Ден эргени, Акы-думманышкы чорукту болгаш Аас-кежинин тургузуп турар коммунизм делгерезин!

ШАРТИЯ БИСТИН УЕВИСТИН УГААНЫ.

Коммунисттик партия, ажилчын аңгының партиязы ам бүгү улустуң партиязы апарган

(СЭКП-ниң Программасының төлөвилелинден).

ЫНЧАНГАШТЫҢ ЫШАК-ТЫР МЕН

С. САРЫГ-ООЛ.

Күзөл сорук, көөнү кирген чадаган дег. Хүннүң улуг түннел көрүп, өөрүп, ханып, Бурунгаар-ла, бурунгаар! деп, ындын алып. Булгандырып эртип орап мурнакчы мен. Партия ынчалдыр өөредип наан, Партия ынчалдыр чаңкычтырган, Партия ынчалдыр баштап бар чор, Ленинчи партияга Ынчангаштың Ынак-тыр мен.

Партия ынчалдыр баштап бар чор, Ленинчи партияга Ынчангаштың Ынак-тыр мен. Алдан харлыг—назы четкен авай, ачай, Авазының эминде чаш дыңнардан: Кая, канчаар халас чурттаар эргечерни Нандыг дурум кашкы чүүлү сөгөлчө чыдар. Партия ынчалдыр өөредип наан, Партия ынчалдыр чаңкычтырган, Партия ынчалдыр баштап бар чор, Ленинчи партияга Ынчангаштың Ынак-тыр мен.

Бүгү чүрээм партия-биле тудуш

Шаанда феодалдыг Тывага мөң төрөлдөрүм денелге чок аар-берге човулаңга хилинчеленип чурттап чораан. Мээң чаш назымыннын база-ла өөрүшкү чок караңгы чоранын кажан-даа утпас мен. Алардыг Коммунисттик партияның, Совет эрге-чагырганын ачылында Тываның ажилчы чоннары хосталганы болгаш чырыткылыг чаа амдыралды, денелге чок улуг аас-кежикти чедип алган. Шаанда хөмүр даш дугайында дүжөп бөзүн шыдавас чоран яды араттын огду мен ам шахтер болганымга кайгамчык өөрүтүр болган чоргаарлары мен.

Коммунисттик партиянын, оң эш Никита Сергеевич Хрущев баштаан ленинчи Төп Комитетиниң шыларангай национал политиканын ачылында Тыва автономнуг областы Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республика кылдыр эде тургускан чорук дагжыларын, бистерни күш-ажылыч чаа-чаа тилелгелерге улам сорук кириген. Коммунисттик партиянын XIII съездинин алдары дээр бө төөгүдүг хүннерде кажангындан-даа артык бедик бүдүрүчүлүг аялдаар мен. Бүгү чүрээм төрөэн партия-биле тудуш.

А. ТАГБА.

«Бызыл-Хавак» шахтазынын дагызы.

Бистин улуг партиявыс

«Партия — бистин чоңуну Ооргазында хендирбеси, Партия — бистин чоңуну Оңмас-янде ажил-херээ...» Сураглыг улуг шүтүдүчү В. Малковскийниң «Владимир Ильич Ленин» деп шүтүлгелинде партия дугайын ша-ла ынчаар

бижип турар. Партия шынап-ла бистин чоңу чагыс деминг кылдыр сырай саттыштырган улуг күш. СЭКП-ниң XIII съездинде бистин школарыны башкылар коллективи бүгү-ниги өөредилгени органиастаарына болгаш өөредилге-кажындилгели ажалдарга эки чедикшинериниг утулу алган. «Бызыл тук» колхозтун тудуг бригадалынын бызаачылары чаа школары туудун чогуур айунде эки шынарлыг дооксан.

биде бистин башкыларыни киржилгези улуг болган. Олар партиянын XIII съездинде күш-ажылыч чедикшинериниг ужуражырыгче колхозчу ажил-ишчилери мобилиастап, оларның ортузунга партияны, чаактын сагалар оругаларын таныштырып, лекция, беседа чорудуп, агитатор, лекторлар болуп ажилдап турганар. XIII съездиниң шийтирлерин чагыс пропагандалаарына бистин школарыны башкылары белең. В. ДАВАА. Өвүр районун Садам сес чыс школарыны директору.

Кызыгаар чок өөрүшкү

Партиянын удуртугазы-биле, ажилчын аңгының бүгү таалай дууламчылы болгаш деткимчелинде тараачынар социализмниң орууче кирген деп, СЭКП-ниң XIII съездинде чу-таалажып, башылар деп турары партияның Программаның төлөвилелинде база айтып турар. Тараачынары шың орууче кирген партияны шыларангай политиканын ачылы-биле Ийи-Талдын арат чоңуңу амдыра-лы сөөлүгү каң чылдарын шийтеди кайы кире бурунгаараашыныгы болганын сактып тур мен.

Он-на чыс бурунгаар Ийи-Талдын хуу амыдыг, көжүн чоран араттары колхозчу тургус-туга кирген, ам боттарынын амдырамын ынчангынынга дей-мизээр ужур чок кылдыр сай-зыраткан. Ынчан суму школазы болгаш каш сангы шынары ву-ду бажычгыштар турган чер-де ам тараш колхозчу суур тур-густунга. Суурун бүгү бажыч-

нарына Ийичиниң лампалары чырып турар. Колхозчуларның чурттап олурары чырык, чы-лыг, арыг-шевер бажынарыни кидис өлгерге каггап дөйбээр боор. Олар бажынарынга олур-гаш-ла радиодан бүгү чүвени диннап олурарар. Автомашиналар, аяны-бүрү маршалыг комбайнар, трактор-лар болгаш өске-даа көдө ажил-агының чепес-техниказы бисте бар. Мурнууда бистер тараачыны барба савага коштап ап тур-ган болзувусса, ам хову-ховуу-биле чаагай тараачы техника ку-жу-биле ажаап ап, чүс-чүс то-наны күрүнени штыжамырыгче уруп турар-дыр бис.

Бай, шыдадыг колхозчу амы-дыралы дээр колхозчулар пар-тияга кызыгаар чок өөрүшкүүн илердеп турар.

В. ПАВУ.

Улуг-Хем районун Жанов аттыг колхозунда парторгани-зация секретары.

ЧОРГААРЛА-БИЛЕ

Бистин өндүр улуг денни-чи партиявыстың айтыкан ору-биле тыва улус ажил-агыга, эртем-культурага кайгамчыктыг улуг чедикшинерини чедип ал-ган. Он бир херечини болза, чыл бүрү бисте өөредилге чер-лерин нежешип, хөй-хөй кижилерни өөренип кирип турары болур. Бистер студенттер — коммунисттик тургусчуларды ол улуг аас-кежи, чаагай амы-дырал дээр партиявыска өөрүп четтиренивисти илердеп, СЭКП-ниң Программанын тө-лөвилелин улуг күзө-сорук-биле өөренип таныштырмыс. Кайгам-чыктыг аас-кежикти, магалыг үде чурттап турар-дыр бис, ын-

чангап бистин улуг сорулгавыс болза бистин чурта коммунист-тин тургузары болур деп, бистин кижи бүрүгү ындыг чоргаар-рал-биле чугаалап турар. Бүгүн бистин Төрөөн чурту-вустуң найысылазы — Москва-да СЭКП-ниң XIII съездин адыттынын, болуун ажилыг эгелен. Күрүнени Кызылда педагогика институтун студент-тери бистин республиканын волхос, сохостарынын хову-шөл-деринге байлап дүжүттү ажаап алгырына улуг дуаны чедип, съездин төлөтүгү утгаанар. Х. ШУЛУУ, студент.

ЛЕНИН БИСКЕ ОРУК ТАМЫТКАН.

Партия — бистин үевистин, өндүр улуг революсчу чаартылгаларны кылып турар совет улустун угааны, алдар-ады болгаш сеткил-нүүрү. Келир үеже ол өткүт-тода ылап көрүп, бурунгаар чоруурунун эртем талазы-биле үндөзилеттинген оруктарын чоннуң мурнунга аядып, массаларнын иштинге кайгамчык улуг энергияны хайныктырып, өндүр улуг сорулгаларны шийтирлээринче оларны эдертип турар. СЭКП-ниң Программанын төлөвилелинден.

ЛЕНИНЧИ НАЦИОНАЛ ПОЛИТИКАНЫҢ ТИЛЕЛГЕЗИ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Респуб-ликаның ажилчы чонна-ры бүгү совет улус-биле кады төрөөн Коммуни-сттик партиязын XXII съездин — коммунизм тургузуучуларынн бистин тургуус-туң амдырамында төөгүлүг эд улуг болушкун кылдыр уткуп ал турар-лар.

Бистин партиявыстың XXII съездин ажиттарынын бүдүүндө Тываның ажилчы чоннары национал-чосталгалы революсчын дөртен чыл оюн база Совет Эвилелиниң составына Тываның киргенини он чеди чыл оюн демделгези. Ол төгү-лүг хүнер тыва улустун амдыра-лында өөрүшкүлүг чаа болушкун-биле — Тыва автономнуг областы Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республика кылдыр эде тургусканын биле касырлашкан. База катап көрүскен улуг кичээни болгаш идеяс дээр тыва улус төрөөн Коммунисттик партиязыга, Совет чазаныга, Никита Сергеевич Хрущевка хызыгаар чок өөрүп четтиргенин сеткилчине назымында илереткен.

Совет Эвилелиниң составына Тываны киргениниң соонда эрткин 17 чылдыг дургузулда областыг бү-дүрүчү күштери дүрген темпелер-биле хөгжүп келген. Совет Эвилели-ниң составына киреринде мурунда Тывага көш-ла сангы чартык куштар, чы үрүмек бүдүрүлгелер турган. Ам республикада чурт үлетпүр, комму-нав ажил-агының бүдүрүлгелери, автомобиль, транспорт, ашы-чем болгаш ээт-сүт үлетпүрү база өскө-лөр-даа барык чааы-биле тургус-туган. Эрткин 17 чылдыг дургузу-да чурт үлетпүрүнүң нигиң продукциязы бар 11 катап көвүдэн. Ол уениң иштинде областыг бүдүрүл-гелерге бүдүрүп үндүрген кол үлет-пүр продукциязы мынчаар көвүдэн: хөмүр даш тыякы 20 катап, туу-бү бүдүрүр — 32 катап, диниң мате-риалдары — 23 катап, кидис болгаш хом идиктер 52 катап өскөн. Тываның үлетпүрү чеди чылда улам-на шыкын хөгжүр. Чаа бү-дүрүлгелердин тургузарына болгаш эргилерин калбартырынга үндө-зилыш үлетпүр продукциязын хечээли дыка өөр. Нигиң продук-ция бүдүрүп үндүрүр ийден аяжы

тургузарын бистин областа эгелен. Ол чорук хойжуларга бүдүрүлгө бол-гаш культура талазы-биле таарымча-лыг байдаларын тургузар арганы бээр болгаш бригадалыг кеңигү-нериниң харымсалгазын бедилер, күш-ажылыч органиастаарын эки-жидер. Бо чеди чылда республиканың кө-дөз ажил-агынын хөгжүдүрүлгө чедик-шывалары улуг болуп турар. Чеди чылдыг сөөлүгү чылдыга тараанын кинти чыгыла 25—30 миллион пуд болур, мал ажалынын продукциязын бүдүрери ий-үнү катап өөр.

Республикага эзулуг культура ре-волюциязын боттандырган. Шаанда калбаа-биле бижиб балбес чораян тыва улус бижиб-биле чок чорукту бурун уауткан болгаш боу бижи-тиг, чечен чогаалдыг болган. Ам тө-рөөн дил кырынга тус черини чо-гаалчыларыны, совет болгаш дашты-кы классиктериниң база марксизм-ленинизм классиктериниң чогаалдарын парлап үндүрүп турар апарган. Нигиң билиг школаларының калбак четкизи тургускан, оларда 35 муң хире өөреникчилер, он иштинде арааттары 7 муң ажыг уртлары күрүнениң долу хандырылызында кирген өөренип турар.

Республикада көдөз ажил-агыг техникуму, медицина болгаш салды-кооператив училищелери, көдөз ажил-агыг механизациязын ийи училищелери, музыка училищези, күрүнени башкы институту ажил-дараары колхозтун Турай сүт-бар-дараары фермазы, «Элесте» совхозтун Кулузун сүт-баран фермазы эки киргүзүлгелерин чедип алган. 60 фер-мазын 8 аялдар дургузулда инек бу-дүрүлгелери 1574-тен 1674 кг чедир сүтү саткан. Областың 113 санчык кир инек саньдан-на 1000 ажыг кг сүтү саткан, 70 хире хойжулар 100 хойга онааштыр 100 болгаш он-даа хөй хураганнары камгалап алган. 121 хойжулар бир хойдан-на орту-ма-биле үш килограмдан ажыг дукту кирген алган, оларнын иштин-ден сураглыг хойжулар Салчак Борзек, Соия Дембек, Чооду Сары-оол, Хүлер-оол Төре-Бадмы, Донгак Бюрбюкжал, Кыргыс Санчат-оол бол-гаш өскөлөр-даа чангыс хойдан-на ортумаа-биле 3-тен 5 кг чедир дукту кирген алган.

Эт, дүк бүдүрүрүн көвүдөдир сорулга-биле Чита, Оренбург обла-старың хойжуларыны мурнакчы дуржудалыгн непередерия — механи-застаттыг хойжу бригадаларын

Улуг-Хемияң ыш үлетпүр ажил-агыг чериниң эт-херекселдер бүдүрер дегиниң чакымчысы Д. Шара-Хөө төрөөн партиязының XXII съездинге күш-ажылыч белектиг ужуражыр, коммунисттик күш-ажылыч шылычы деп аты чедип алыр дээр сорук кириникини ажалдавышаан, бо чылдыг сентябрьда бүдүрүлгө планын хуусаа бетинде 136 хуу күстөскен болгаш ам октябрының планын хуусаа бетинде күссөдөр, бедик шынар-лар продукцияны бүдүрүр дээр чүткүлдүг ажалдап турар. ЧУРУКТА: Д. Шара-Хөөнүң ажилдап турары.

